

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši „gledališka stolba“. O pravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

V preudarek.

IV.

—n. Še bolj kakor kmetski stan je ekonomični liberalizem, ki se imenuje kapitalizem, spodjedel rokodelski stan, to je on stan, ki je podlaga mestnega stanovništva, stan, v katerem je zadovoljno življenje v skromnosti, skrbna vzgoja otrok in učencev in vsled tega patrijotični čut in možnost samostojno brez tujega vplivanja udeleževati se uravnavanja društvenih, občinskih in državnih razmer.

Kedaj in kako je začelo propadati rokodelstvo? Ko se je Angleška čutila dosti močno s svojo ogromno produkcijo, je izdala parolo: svobodna konkurenca, in te parole so se poprijeli državniki na ministerskih in univerzitetnih stolicah. S tem so same ob sebi razpale prejšnje korporacije. Prišla je francoska revolucija, ki je s svojim načelom: egalité — to početje legalizirala za vse prihodnje veke; proglasila je, da je vsakdo citoyen in da ima vsak citoyen jednake pravice, odpravila je posamezne stanove, da bi se posamezniku ne krtilo občečloveško pravo. Ako bi se bil kak državljani, recimo rokodelci, tako daleč spozabil, da bi bil v nemar pustivši svojo individualno dostojanstvo, potezal se za pravice svojega stanu, za rokodelsko zadrugo, imel se je skrajšati za glavo. Revni, da-simarljivi, posameznik se je moral za obstanek boriti z mogočnim kapitalistom, in kdo je zmagal, ali bolje, uničil svojega nasprotnika, je očitno. In to je bilo popolnem dosledno; če je hotela revolucija, da uže v svoji generaciji ne zamre, si je morala preskrbeti nezadovoljnost — proletarijat — in res vidimo, da rekrutira ona do sedanje dobe svoj največji, če ne jedin kontingent iz srede nezadovoljnih rokodelcev.

Tudi pri nas v Avstriji nismo hoteli biti nazadnjaški, odprli smo na stežaj vrata svobodnej konkurenci, ker bili smo dovolj ponosni, naročivši si varuha, ki smo ga imenovali domačo veliko industrijo, a zdaj vidimo, da je to le taterman, katerega se vrane (angleški in ameriški obrt) prav nič ne boje.

Prej, ko še nij bilo obrtne svobode in ko so bile še zadruge, so le te skrbele za svoje ude. Podpirale so nesrečne in onemogle, a gledale tudi resno, da so se sprejemali le zmožni in pošteni, da so se učenci kaj učili in da so pomočniki res kaj znali. Dandenes pa tožijo mojstri, da pomočniki nič ne vedo in ljudje tožijo, da dobivajo skaženo oblačilo in obutalo. Obojna tožba je resnična, a resnično je tudi, da temu nijso krivi jedino oni mojstri, ki povzdigujejo učence v pomočnike.

Imenuje se na tisoči in tisoči pomočnikov le po imenu, v resnici pa beračev, — kakor pravijo „Neue Weckstimmen“ —, ki s ča-

soma postanejo potepuhi in klateži. Kako to? Kapitalistična velika industrija davi rokodelstvo, da komaj diha. Večina naših rokodelcev ne more imeti pomagaca, kateremu bi dajala plačo in hrano, posebno ker hoče zdaj vsak tako živeti, da bi vse plavalo. Kako si pomagajo mojstri? Mestu jednega pomočnika si vzamejo dva, tri fante, katerim nij treba plačevati, od katerih dostikrat še oni dobivajo plačo. Jeden je za pestunjo, jeden za pošiljanje in jeden ali dva se pa izurita za lažjo izvršitev naročenega dela. Ko minejo tri ali štiri leta, se pa fantje povzdignejo v pomočnike. Mojster se ne brani, in ko bi se branil, se dobi pomoč pri gosposki, ki ima tudi oblast fanta spremeniti v pomočnika.

Nobenemu še mar nij, ako fant tudi kaj zna, saj je zapisano, da je svoja leta doslužil in basta. Novi pomočniki — nov proletarijat.

To, kar sem tu pisal, se gotovo povse ne ujema z nazeri, ki smo si jih pridobili v šolah, v knjigah in sploh v društvenem življenji, a pomislimo, da je neomejena svoboda neomejeno tiranstvo, da je dostikrat summum jus summa injuria. Položaj je kritičen, treba, da preudarjamo brez vseh predrazsodkov. Čujmo, kako sodijo naši bratje Rusi o tej reči. Se ve, da ne morem citirati glasil, ki imajo prononsirano židovsko tendenco, a podati hočem, kar piše o rokodelstvu v svojem zadnjem čislju v Peterburgu izhajajoči, v narodno gospodarskih zadevah dobro uređovani tednik „Luč“:

„Kabinetno-teoretični nazeri so nam napravili mnogo škode. Tam na zapadu so pod vplivom sevsem drugačnih razmer prišli k spoznanju, da je treba človeške delavne osebnosti dati kolikor moč več prostora; da so rokodelske korporacije in zadruge — okovi, verige za rokodelsko obrtni ljud; da so stanovi — nepotrebne ograje, vpijoča zloraba.

„V teoriji se je to kazalo prav krasno: vsi ljudje so samo ljudje in sestavljajo jeden ravnopraven narod. Minulo je sto let in še več, odkar se je postavilo to baje veliko načelo. Poglejmo pa, kaj je odgovorilo samo „življenje“, praksa temu vzvišenemu nauku gospodov filozofov.

„V Evropi in za njo deloma (slava Bogu, da le deloma) tudi pri nas so se uničile, pravilneje — so oslabele korporativne zveze: cehi*), zadruge; one životarijo le po imenu; one nijso več korporacije ljudij, pečajočih se z jednim rokodelstvom, zvezanih po vzajemnih ugodnostih, temveč so samo rubrike za fiskovo ugodnost.

„So se li razmere pri nas in v Evropi zboljšale!? Je-li razcevel zlati vek, kakor je prorokovala filozofija? Je-li nastalo carstvo bratstva in dovoljstva na zemlji?

„Ne in tisočkrat ne.

„Delavci — obrtna množ, izgnana iz srednjeveških korporacij, zbrala se je v delavska društva in se bori ne na življenje, ampak na smrt s privatisti in kapitalisti. Je-li bolje to stanje v primeri z življenjem prejšnje Evrope — nekoliko stisneno, počasne a pravilno oskrbljene, ne grozeče s strašnimi vzrivi socialnega brezumja? To življenje je dalo Evropi tisoče obrtnih mest, razvito meščanstvo, položilo temelj zdanjej omiki in bogatstvu. Od zdanjega stanja, od uravnavanja vseh pod jedno mero, pod jeden pojem „narod“ se nič dobrega ne pričakuje. Narod, ta od teoretikov izljubljeni „narod“ je zelo nesrečen; zlati vek caruje samo na borzi, a „mir in bratstvo“ sta bežala celo iz knjig.

„To je rezultat reform na evropskem zapadu.

„Pri nas, kjer se cehi, korporacije in stanovi nijso tako globoko ukoreninili v nravi in pojme; pri nas, ponavljamo, ko so za ljubo poslednjim izvodom (filozofičnega) nauka začele oslabevati vezi mej raznimi grupami oseb, pečajočih se z jednim delom in zvezanih z jednaciimi ugodnostimi, se je zgodilo nekaj, kar nas je vse osupnilo.

„Naša delavska moč je šla rakom žvižgat.

„V naše mestne občine so se prikradli nečisti eksploatorji, ter so začeli kosati občinski hlebec vsak na svoj račun. Naš bedni meščan, obsut z vsemi možnimi deželnimi in meščanskimi pravicami, se je najedenkrat znašel v zelo neprijetnem položaji: delavnica in krčma, krčma in delavnica — drugzega se nij nič videlo. Njegova pogostna praznovanja, njegovo pohajkovanje in neredno življenje — vse to mu moramo odpustiti. Kaj naj dela? On je osamljen in brez pomoči. Mislimo si čevljarja. Ko bi bil čevljarjski ceh in krepko spletena korporacija čevljarjev, zunaj katere bi se nikako čevljarstvo v Peterburgu še misliti ne dalo, potem bi imeli učenci in pomočniki naravnega, svoje delo znajočega in sredstva imajočega varuha in zaščitnika, namreč korporacijski svet. Potem bi imeli tudi namen: uriti se bolj v delu ter se pošteno obnašati — namen postati mojstrom v svojem cehu.

„Mi smo svojo misel omenili samo z lehka; dali smo obraz ideji, katero imamo za jedino spasilno in namenu primerno za povzdigo blagostanja in npravnosti našega meščanstva.

„Daljne in popolno formulovanje naše ideje je predmet celega traktata a ne uvodnega članka. A uže iz omenjenega je jasno, česa mi želimo: rokodelskih cehov, kot pravnih in juridičnih jedinic, in korporacij sredi teh cehov. Blagostanje in npravnost se bosta najedenkrat zavarovali in povzdignili.

*) Ceh služi vsem Slovanom za zeche, innung.

„O mestnej upravi rečemo samo dve besedi: najboljša mestna uprava. je bila srednjeveška mestna uprava. Ona se je obraževala in likala celih šestnajst sto let in nij izšla kakor Minerva iz jedne razumne glave. Življenje je umneje od vsacega filozofa. Srednjeveška mestna uprava je dala, kakor smo rekli, tisoč bogatih in obrtnih mest, je ustvarila meščanstvo omikano in bogato. A kaj je dal zdanji na filozofičnih naukah sezidani položaj? V zapadnej Evropi — pariško komuno, pri nas pa — Kolupajeve Razuvačeve, dumske blebeteče, črno druhal in ogromne budgetov v naših mestih.“

Tako piše ruski list. Kaj, naj se tedaj prestavimo zopet v srednji vek? In da se na primer Ljubljana povzdigne, naj poiščemo na rotovži prašne statute od anno 1500 ali 1600, ter jih proglasimo zopet za jedino veljavne in izvlečemo staro uniformo iz muzeja? Ne, nikakor ne. Tega ne misli nobeden zdravomisleč človek in ko bi se kdo za to poganjal, zaslužil bi, da bi Cervantes II. še veličastneje opisal njegov sklep: para el aumento de su honra, como para el servicio de su república, hacerse caballero andante. Zgodovina ima svoj tek in nikdo, ko bi mu pomagalo še toliko Sancho Panz, ga ne more ustaviti. Bil bi isto tako nesmiseln teoretik, kakor oni pred sto leti in ne samo, da bi ne prišel v srednji vek nazaj, ampak on bi ravnal tudi popolnem nasprotno organizatoričnej ideji srednjega veka. Življenje, ker je življenje, se vedno razvija in sicer po gotovih natornih zakonih; ako pa vidimo, da se naše zdanje delovanje v kadem oziru ne ujema z natornim razvojem, potem se idimo učiti k prednamcem, ki so bili v podobnem oziru srečnejši od nas, in njih nauke upotrebimo primerno našim novim okoliščinam. Tako naj nam bode zgodovina učiteljica v življenji.

Kateri so naši praktični nasveti? Skrbeti moramo, kakor pravi dr. W. Kämpfe, da rokodelski stan kakor tak ostane t. j. stan samostojnih malopodjetnikov. Tega nam pa ne morejo nadomestiti delavske produktivne asocijacije ali unije. One nam ne morejo v takej meri garantirati obstanek neodvisnega stanu socijalno zdravih malomeščanov. Ravno čut osobne odgovornosti, ki samostojnega podjetnika navdušuje; vesela nada predstoječega dobička; skrbnost, da se kvar odvrne: rokodelca bolj navdušuje, kakor udeleznika produktivnega društva, ker svojo odgovornost s tolikimi deli. Pri produktivnih društvih mora prej samostojni obrtnik delati v tovarniških prostorih in tako je za vzgojo tako važna navzočnost očetova doma nemogoča; ožja zveza mej mojstrom in pomočnikom, ko oba ne stanujeta ni delata več pod isto streho, vedno bolj gine in skupno stanovanje samo ob sebi nij več pravilo, če sta stanovanje in delavnica ločeni. Obrazevanje obrtnega narastaja se pa more le z moralično izgubo preložiti iz družinskega kroga v fabriko, če se tudi v tehničnem oziru morebiti kaj pridobi.

Tedaj ne ostane nič drugega, kar bi rokodelstvo moglo pospeševati, kot njegova organizacija v krepke, z bogatimi pravicami obdarovane cehe ali zadrage.

Se ve, prej je pa še treba, da se rokodelcu preskrbi delo in tu je conditio sine qua non odprava, oziroma uspešna omejitev obrtne svobode. Kolikor obširneje je poprišče, na katerem sme vsakdo spečati svoje izdelke, toliko bolj vabi to k masnej produkciji, toliko bolj žene to k fabriki na delnice, h gospostvu velikega kapitala, k prevladanju velemašine

nad človeškim delom, k specializiranju poslednjega, tedaj k degradaciji človeške veljave delavčeve. Kolikor bolj se pa to poprišče omeji, kolikor manjše a pri tem varnejše postane, toliko bolj izgubi specializiranje dela na svojej mikalnosti, toliko bolj se ustanavlja ravnatežje mej človekom in mašino in konči se ustanovi pretežje človekovo nad mašino — rokodelstvo z vsemi svojimi politično, socijalno in pravno dragocenimi posledicami. Kakor je nekdanje utrjeno mesto dajalo rokodelstvu varovano produktivno in spečevalno poprišče (absatzstätte), tako naj je daje zdaj tudi proti vsakej neobzdranej kapitalističnej konkurenci utrjena država.

Tedaj obrtne svobode uspešno omejenje pa prave obrtne zadrage, in rokodelci, ki zdaj komaj životari, se bode veselo oživel v častitljivem rokodelskem stanu!

Iz kranjskega deželnega zbora.

VI. seja 11. oktobra 1881.

Poslanec Pfeifer in Dollhof prosita in dobila dopusta, prvi za teden, drugi za štirinajst dni.

Deželni glavar naznanja, da so bile deželnemu zboru izročene naslednje vloge:

- dopis trgovske in obrtne zbornice ljubljanske glede prošnje okrajnocestnih odborov v Loži, Ribnici, Kočevji in Logatci zaradi cestnih mitnin;
- poročilo okrajnocestnega odbora postonjskega, ki predlaga pogodbo glede vzdrževanja okrajne ceste iz Brinja do okrajne meje oziroma do Landola in Dilec;
- poročilo okrajnocestnega odbora v Spodnji Loki za dovoljenje 11% priklade in podpore v znesku 2000 gld.;
- poročilo okrajnocestnega odbora kočevskega zastran preložitve ceste iz Spodnje Loke do Knežje Lipe in zaradi mostu v Kočevji;
- peticijon občine radeške, ki meri na olajšave v prometu gledé živinskih listov pa v dotičnih kazenskih obravnavah in premembo postave zoper živinsko kugo;
- peticijon kranjskega šolskega sveta in županstva v Poddragi za odpis normalnošolskega zaostanka znašajočega 40 gold. 94 kr.;
- peticijon ljuških učiteljev, postonjskega okraja gledé služninskih in opravičnih dokladov;
- peticijon gimnazijskega ravnateljstva v Kočevji za podporo ubogim dijakom na oddotnjem gimnaziji.

Poslednje tri vloge se izroče finančnemu, prvih pet pa upravnemu odseku.

Deželni glavar oglašuje dopis hrvatske deželne vlade glede gradnje mostu čez Kolpo poleg Vinice.

Kakor smo že poročali, prebral je zapisnikar najprej v hrvatskem izvirniku, potem pa še v nemškem prevodu dopis, ki ga je zbor potem vzel na znanje.

Poslanec dr. Zarnik prosi, naj bi se glede dnevnega reda gledalo na §. 29 opravičnega reda in zahteva, da od dnevnega reda odstavi 6. 11 in 12. točka.

Poročilo deželnega odbora z načrtom postave dopolnujoče določbe stavbenega reda se izroči upravnemu odseku.

Poslanec vitez Gariboldi v imenu upravnega odseka ustno poroča o vladnej predlogi gledé obiskovanja idrijske rudniške šole in družih pravico javnosti imajočih osobinskih

šol. Zbor pritrdi odsekovemu predlogu, ki gre na to, da se predložena postava sprejme z neko malo spremembo.

Računski sklep normalnošolskega zaklada za l. 1880. se po nasvetu odsekovega poročevalca poslanca dr. pl. Schreya odobri brez debate.

Poslanec Dežman v imenu finančnega odseka gledé cestne gradnje Idrija-Vrščevostavlja naslednji predlog: Za gradnjo ceste Idrija-Vrščevost se dovoli od strani dežele pri log 5900 gld., s tem pogojem, da bo država za gradnjo te ceste 11800 gld. stavila na razpolaganje.

Poslanec dr. Poklukar vpraša poročevalca, ali je res, da se je cesta izpeljala po senčnej strani in na tak način, da vzlic večjim stroškom menj ustreza.

Poročevalec sklicuje se na tiskano poročilo, ki stvar razjasni na drobno. Potem odsekov predlog obvelja soglasno.

Poslanec dr. pl. Schrey v imenu finančnega odseka ustno poroča o proračunu blaznično-stavbenega zaklada za l. 1882. in predlaga, da se proračun potrdi in deželnemu odboru ob enem naloži, poročiti c. kr. ministerstvu za notranje zadeve, da deželni zbor preklicuje svoj sklep od 10. julija 1880. l., po katerem je bil deželni odbor pooblaščen, najeti posojilo in zanje zastaviti nekaj obligacij kranjskega deželnega zaklada. Oba predloga obveljata v prvem in takoj tudi v tretjem branji. Isto tako se brez ugovora odobri računski sklep blaznično-stavbenega zaklada za 1880. l.

Deželni glavar naznanja, da mu je bila mej sejo izročena prošnja dramatičnega društva v Ljubljani za podporo, in predlaga, da se prošnja izroči finančnemu odseku.

Končno zbor po predlogu poslanca dr. Schafferja sklone, da je deželnega odbora predlogo o nekaterih uredbah gledé ukvartiranja vojakov, kadar bode natisnena, neposredno izročiti združenemu finančnemu in upravnemu odseku.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 12. oktobra.

Smrt ministra Haymerla je povsod izbudila veliko sočutje, osobito ker je mož vedno ohranil objektivnost, on nij žalil ni te ni one stranke. Znano je uže, da se je pred nekaj časa govorilo, da naj bi Andrassy stopil na mesto Haymerlovo. To je bil oni čas, ko so nemško-nacionalci klicali na pomoč Magjare; potem pa je zopet nekoliko utihnilo razpravljanje o prihodu Andrassyjevem. Zdaj pa, ko je tako hitro vzela smrt Haymerla, trdi se zopet, da se v merodajnih političnih krogih resno misli na to, da se zopet pokliče za ministra za vnanje zadeve grof Andrassy. Kakor se poroča, je poklican Andrassy uže k cesarju. Drugi brzojavijo pa zopet proglašajo kot kandidat za to mesto: Kallaya, Emerika Szechenya, Ferdinanda Trauttmannsdorffa.

Shod avstrijskega in ruskega carja je baje v principu gotov in „Politik“ hoče vedeti, da se snideta vladarja v gradu grofa Arturja Potockega v Krzeszowicah.

Vsak dan dohajajo nemško nacionalcem neprijetni glasovi. V zadnjem času govoril je pred svojimi volilci pl. Czedit, vedno strasten ustavoverec; in ta mož nič nij hotel vedeti o nemškem klubu. On je dejal: „Nemci naj ne žalijo družih, naj ne provocirajo, marveč naj bodo prijazni in Slovanom nasproti kulantni; oni morajo zavzeti previdno, a odločno pozicijo, oni naj se konservirajo“. To je glas moža, da še jedenkrat ponavljamo, iz tabora ustavovernega, glas moža, ki ima tudi nekaj odločevati. In če tako govori Nemec ustavoverec, kaj bode pa še o nemškem klubu dejali Nenemci.

Angleški list „Times“ poslal je zopet mej svet drug članek, v katerem se zopet govori o avstrijske politiki na balkanskem poluotoku. Pisatelj osobito natanko razpravlja vprašanje o bodočnosti malih jugovzhodnih držav. On trdi, da Avstrija organizacijo balkanskih provincij pod avstrijskim suverenstvom, kjer suverenstvo ne bi bilo dobro in dosegljivo, res želi in bode o pravem času tudi z načrtom za to pripravljena. „Times“ menijo, da bi bil ta rezultat jedina rešitev tega dela še nerešenega orientalnega vprašanja. Na demantujoče avstrijske glasove, da Avstrija ne misli svojega vladarstva razširiti do Egejskega morja, odgovarja dopisnik, da obstojé njegove trditve na uradni podlagi, da so se njemu samemu sporočile.

Vnanje države.

Srbska vlada se je prijala dela, da se administracija predrugači, da se napravi bolj priprosta in da se znižajo z njo zvezani stroški. Vlada je imenovala v to svrhu posebno iz odličnih mož sestavljeno komisijo in jej naročila, naj se peča z vprašanjem o odstranjenju okrožnih uradov in naredi projekt, kako bi bilo možno bolj ceno in primernejšo upravo vpeljati.

Pred kratkim so se raznesli glasovi, da se misli **Gambetta** sniti z Bismarkom. Zdaj pa se poroča, da nihče ne vé za bivališče Gambettovo, sklepa se torej, da je odšel obiskat nemškega kancelarja. Berolinski oficijozni listi pišó nekaj časa sem prav prijazno za Gambetto, francoski listi pa trdijo, da Bismark nikakor nij nasproti, da bi se vstvaril kabinet Gambetta.

Čim bolj se bližajo v **Nemčiji** volitve, tem huje se kaže nasprotje mej desnico in levico. Beningsen, ki je do zdaj še nekoliko omahoval mej obema strankama, govoril je pred kratkim pred zbranimi liberalci in odločno stopil Bismarku nasproti. Temu se nij čuditi, če se pomisli, kako brezozirno ravna Bismark z liberalci in jih preganja. Železna njegova roka gospodari po svojej nravi.

Dopisi.

Iz Trsta 8. oktobra. [Izv. dop.] (III. seja deželnega zbora tržaškega. Železnica Loka-Trst.) Predvčeršnjim se je bil tretjikrat sešel naš deželni zbor. Seja je razmerno dolgo trajala ter bila tako živahna, da živahnejše letos gotovo ne bomo doživeli. Najprej je poslanec dr. Vidacovich z veseljem in odobravanjem pozdravljal sklep kranjskega deželnega zbora o železnici, ki naj se bi zidala iz Loke prek Razdrtega do Trsta, ter je nazadnje nasvetoval jednaki nasvet. In res so mu pritegnili vsi poslanci. Ker sem uže pred mnogimi leti v „Slov. Narodu“ obširno obravnaval cesarjevič Rudolfovo železnico, naj bi jo po tej ali onej progi podaljšali do Trsta (takrat še tudi o črti prek Pontabla v Videm nij bilo duha ni sluha), bilo bi pač odveč tukaj govoriti o raznih koristih, ki bi jih nasvetovana železnica od Loke do Trsta dajala dotičnim krajem in deželam, pa tudi celemu cesarstvu. Zato je tukaj napravilo mnogo veselja ono poročilo od severja, po katerem je tudi solnograški deželni zbor nasvetoval vladi, naj na jugu podaljša Rudolfovo železnico do Jadranskega morja — do Trsta. Zdaj le še pričakujemo, da bi se toliko vplivna naša trgovinska in obrtna zbornica oglasila, ter pristopila sklepu tržaškega deželnega zbora in ga na merodajnem mestu podpirala z izdatnimi razlogi. Trgovinske zbornice prvi namen je pač pospeševati tržaško kupčijo; to bi pa v zdanjih razmerah posebno pospeševala rečena železnica. Žal, da nekaterim ustavovercem nij bila nikdar po godu zaznamovana črta; ko bi se ti ne bili toliko ustavljali temu podaljšku od Loke do Trsta, zvršena bi bila ta železnica uže pred mnogimi leti. A ta vpliv nekajih merodajnih ustavovernih finančnih matadorjev

tudi zdaj močno tlači našo trgovinsko in obrtno zbornico, da se še nij oglasila za to premeinitno občilo. Ves svet vé, da je minister Depretis bil od nekdanj zoper železnične črte od Loke od Trsta, ter da je pri raznih prilikah govoril za železnico od Trbiža prek Predela v Gorico. Črte prek Pontabla se nij branil nikdar; ker je zdaj ta izvršena, čudno se mi zdi od gosp. Depretisa, ki je zdaj primorski namestnik v Trstu, da še gori in dela za črto prek Predela. Ne gledé na tehnične težave, (ki jih naša doba povsodi premaguje), je pač jasno, da poleg Pontabelske črte nikakor ne kaže izdelati železnice prek Predela; vse pa govori za črto od Loke prek Razdrtega do Trsta. Prijatelji Predelske proge vplivajo zdaj tudi na našo trgovinsko zbornico, a — vox populi, vox dei: temu glasu se ne bode mogla ustavljati zbornica in uže bodoči teden bode neki odbornik stvar spravil na dnevni red. Ker je zdanja vlada jednako pravična vsem deželam in narodom, nadejamo se, da se bode zaznamovana železnica nasvetovala tudi v državnem zboru in potem tudi gradila.

Druga točka dnevnega reda je bil zadnjič omenjen Artellijev nasvet o mornarstvu. Rečeni poslanec ga je denes utemeljeval v obširnem govoru. Kazal je, kako peša kupčija v Trstu, zlasti pa brodarstvo, ki se drugodi na pr. v Benetkah in na Reci vselo razvija. A če vse ostane pri starem, pojemal bode Trst še bolj, ko bodo zaprli zdaj svobodno luko. Zato nasvetuje, naj zbor vladi izroči prošnjo, da bi vlada z denarjem podpirala tesanje ladij in izdelovanje parobrodov. Vlada naj bi določila neko darilo za vsako novo ladijo in za vsak novi parobrod. Tako delajo tudi druge države, katerim je mar razvoj njih mornarstva. Francija na pr. potroši v ta namen vsako leto 8 milijonov frankov, Zedinjene države v severnej Ameriki pa 5 milijonov. To bode, pravi Artelli, gotovo mnogo pomaglo; priporoča pa vladi še dotične sklepe mornarskega shoda na Reci in deželnega zbora v Poreči. Zdi se mi odveč tukaj preiskovati važnost zaznamovanega nasveta, odveč bi bilo tudi, tukaj poudarjati njegovo jednostranost. Gotovo je to, da bi razvito brodarstvo močno pospeševalo veliko kupčijo v Trstu, ki zdaj zelo hira. A lesene ladije jej ne bodo znova pomagale na noge: par, ogenj goni zdanjemu času primerna občila. Naši mornarji pa se le počasi privajajo parobrodom — zato jih zasobniki ne narejajo, in skoro vsi avstrijski parobrodi so last velikej Lloydovej družbi. Dostavim le še, da je zbor jednoglasno pritrdil Artellijevemu predlogu.

Najživahnejši razgovor pa se je vnel o 6. točki dnevnega reda. Deželni zbor je tudi letos nasvetoval resolucijo o zgodovinskih pravicah Tržaškega mesta in njega okolice in o politično-narodnej posebnosti našega mesta. Razgovora so se posebno živo udeležili poslanci R. Luzzatto, Consolo, Dimmer, Machlig in vladni zastopnik dvorni svetoalec Rinaldini. Luzzatto priporoča, naj se opusti prvi del resolucije, ter poudarja le politično-narodna posebnost našega mesta. — (Mej srpki naj povem, da vsi ti ljudje, ki se celo konservativnej ali vladnej stranki prištevajo, pri „politično-narodnej posebnosti“ mislijo le na Italijane, na vlaško narodnost, — prvotnih slovenskih prebivalcev v Trstu in okolici pa še priznati nečejo!) Luzzattu je ugovarjal Consolo, se skliceval na isto resolucijo iz prejšnjih let, ter priporočal deželnega odbora popolni nasvet. Na to se je oglašil vladni zastopnik Rinaldini ter na dolgo ugovarjal nasvetu; a denes je

mož zoper svojo navado govoril tako tiho, da bi ga na natlačeni galeriji ne bil nič razumel, ko bi tu zbrani cvet italijanski prav nič ne bil niti mrmral niti šepetal. Podžupan Dimmer na kratko in razločno naznani, da on bode iz starih uže obče znanih uzrokov glasoval zoper resolucijo. Obširnejše in vladi jako zabavljivo je govoril Machlig (uže imena kažejo na pravi cvet italijanske krvi!) za resolucijo, ki je bila na zadnje sprejeta z večino jednega glasu (18 glasov zanjo, 17 pa zoper, na obeh straneh je manjkalo več odbornikov-poslancev). Galerija se je navdušila, ko je poslanec dr. Vidacovich (le tako lepo slovenski mi tiskajte ime tega glavnega italijanskega poslanca in govornika v našem zboru: jako prebrisana glavica — nij zastoj slovanske krvi!) po glasovanju slovesno zaklical: „Tako je to glasovanje zabranilo politično-moralni samoumor Trsta!“ Pa dosta o tem; drugo leto — o svečanej petstoletnici, bodo itak na dnevnem redu zgodovinske pravice Tržaškega mesta in njega okolice. O ostalih točkah se nij več razgovarjalo in sklepalo, ampak preložile so se na bodoči dnevni red.

Domače stvari.

— (Kranjski deželni zbor.) Dnevni red VII. seje, ki bode danes ob 10. uri dopoldne: 1. Branje zapisnika o VI. seji. 2. Naznanila deželno-zbornega predsedstva. 3. Poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1882. (Priloga št. 44). 4. Poročilo odseka za pretresovanje letnega poročila o §. 7. tega poročila zadevajočem cestne stvari. (Priloga št. 48.) 5. Poročilo odseka za pretresovanje letnega poročila o §. 2. tega poročila. (Priloga št. 45.) 6. Ustno poročilo gospodarskega odseka o peticiji a) občine Spodnje Ložke za uvrščenje občinske ceste od Knežje Lipe v Spodnjo Loko mej okrajne ceste; b) občine Prapreške zaradi preložitve ceste od Čateža in Velike Loke do Medvedjega hriba. 7. Ustna poročila finančnega odseka o naslednjih peticijah: a) občine Vrabče zaradi naprave pota do tržaške ceste; b) Vilhelmine Zapletle za miloščino; c) deželnih uradnih slug in secijskega sluge zaradi stanovanj; d) občine Kamniške zaradi podpore za preložitve Klanca; e) sadjejskega društva v Vipavi za podporo; f) učiteljev okraja Postojnskega, Bistriškega in Senožeškega za draginske doklade; g) dr. Ferdinanda Lilka, operacijskega učenca, za podporo; h) Filomene Vidmarice za miloščino.

— (Denašnja seja deželnega zbora) utegne živahna biti, ker je na dnevnem redu proračun o šolskem zakladu in poročilo o ljudskem šolstvu na Kranjskem sploh.

— (Stanko Vraz.) Ravno kar izšla je v Pragi knjiga: „Stanko Vraz. Jeho život, poesie a působení slovanské“ na češki jezik po hrvatskem originalu dr. Fr. Markoviča preložil Josip Koublé. Čisti donesek te knjige bode namenjen v korist narodnega gledališča češkega.

— (Slatina.) Uže nekaj let pojema število gostov v Slatinskem, nekdanj tako priljubljenem zdravilišči in tudi slatinske vode v sklenicah se od leta do leta menj razproda. Za Štajarsko je to precej važna stvar, ker Slatina donša deželi znamenit prihodek, ki je pa poslednja leta zmanjšal se za kacic 50.000 goldinarjev. Mnogo se je pisarilo o tem, a še le letos je štajarskega deželnega zbora finančni odsek nasvetoval, naj se ustanovi odbor, kateremu bode preiskavati uzroke Slatinskega nazadka in staviti predloge, kako jih treba odstraniti, da se z nova povzdigne

staroslavno zdravilišče. Temu odboru je tudi nalog v prihodnjem, zasedanju poročati o neke kopnej ponudbi, ki jo je dobil štajarski deželni odbor giede Slatine in o podpori za železnico iz Poličan v Slatino. Za povzdigo Slatine se je posebno trudoljubivo potezal tednik „Steier.-croat. Bade-Ztg.“, katerega poleti izdaje g. Albert Kurtz v Slatini. V poslednji številki, ki je za leto izšla v 9. dan t. m., ta list naglašja z zadoščenjem, do nij bilo brezuspešno njegovo prizadevanje, in se nadeja, da mu bode spomladi poročati kaj prav veselega.

— (S Cola) nam poroča gospod Andrej Rovnan, da ga nekateri ljudje vzlic njegovemu „poslanemu“ v „Slov. Narodu“ od 23. m. m. še ne pusté pri miru, češ, da je on poslal tist dopis s Križne gore. Kdor ne vé, da bi uredništvo ne bilo priobčilo g. Rovnovega „poslanega“, ko bi bil le-ta pisal tist dopis, temu bodi povedano še izrečno, da nam g. Rovnan nij dopisoval nikoli.

Umrli so v Ljubljani:

8. oktobra: Anton Steiman, delavčev sin, 15 mes., Poljanska cesta št. 18, za sprijenjem drobu.
9. oktobra: Janez Gričar, dninar, 70 let, Karlovska cesta št. 9, za omehčanjem možganov.
V deželnej bolnici:
5. oktobra: Peter Bedenek, dninar, 30 let, za pretresenjem možganov.
6. oktobra: Franja Vatič, delavka, 27 let, za jetiko.
7. oktobra: Jožef Mladič, dninar, 46 let, za kroničnim pljučnim emphyzemom. — Fran Zajec, čevljar, 48 let, za jetiko. — Anton Rus, dninar, 38 let, za sprijenjem drobu.
8. oktobra: Jožef Mancin, dninar, 42 let, za jetiko.
9. oktobra: Fran Kočevan, dninarjev sin, 14 let, za pljučico. — Valentin Zanoškar, dninar, 35 let, za vnetico možganov. — Valentin Drglin, kotlar, 48 let, za oslabenjem.

Tržne cene

v Ljubljani 12. oktobra t. l.

Pšenica hektoliter 9 gld. 26 kr.; — rež 6 gld. 18 kr.; — ječmen 4 gld. 40 kr.; — oves 3 gld. 25 kr.; — ajda 5 gld. 52 kr.; — prosó 4 gld. 56 kr.; — koruza 5 gld. 80 kr.; — krompir 100 kilogramov 2 gl. 68 kr.; — fižol hektoliter 8 gld. 50 kr.; masla kilogram — gld. 90 kr.; mast — gld. 84 kr.; — špeh frišen — gld. 74 kr.; — špeh poven — gld. 76 kr.; — jajce po 2½ kr.; — mleka liter 8 kr.; — govedine kilogram 56 kr.; — teletnine 52 kr.; — svinjsko meso 56 kr.; — sena 100 kilogramov 2 gld. 14 kr.; — slame 1 gld. 78 kr.; — drva trda 4 kv. metrov 6 gld. 50 kr.; — mehka 4 gld. 50 kr.

Dunajska borza 12. oktobra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	76 gld.	25	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77	40	„
Zlata renta	94	—	„
1860 drž. posojilo	131	50	„
Akcije narodne banke	830	—	„
Kreditne akcije	364	—	„
London	118	45	„
Srebro	—	—	„
Napol.	9	37½	„
C. kr. cekini	5	61	„
Državne marke	57	85	„

Tirolski zeljerezec

je zopet prišel sem in stanuje: Rožne ulice št. 15 (Gostilna „pri mestu Monakovem“); priporoča se častitemu p. n. občinstvu omenjajoč, da je na izrečno željo tudi pripravljen, zelje bolj debelo rezati. On ostane celo sezono tukaj. (571—4)

Prednasnanilo.

V 23. dan t. m. pride sem velika svetnoznana

Kreutzbergova MENAŽERIJA

in se bode vstavila v Lattermannovem drevoredu nasproti Koli-zeju, kjer bode s svojimi redkimi živalmi, kakor tudi s svojimi velikimi predstavami častitemu občinstvu ljubljanskemu in iz okolice podajala ukusne zabave. Mej drugimi specijalnostmi ima etablisement tudi leteče pse ali vampirje (volkodlake, netopirje) iz vzhodnje Indije. Podrobno naznanijo plakati, na katere sl. občinstvo opozarja spoštljivo

A. Kreutzberg,
lastnik menažerije.

(582)

Izdatelj in odgovorni urednik Makse Armič.

Št. 22.478.

Oznanilo.

C. kr. mestno-delegirana okrajna sodnija v Ljubljani naznanja:

Dovoli se prostovoljna podrobna in po dražbena javna prodaja gospoda Helviga grofa Wurmbranda zemljišč vlož. št. 40 in 43 davčne občine Orle, obstoječih iz parcele št. 2100 s 1087 □ sežnji in parcele št. 2061 s 103 orali 379 □ sežnji. Prodaja se bode vršila v 24. dan oktobra 1881, ob 9. uri dopoludne na kraji prostorov in pri njej bode navzočen g. dr. Jarnej Suppanc, c. kr. beležnik v Ljubljani.

Licitacijski pogoji se bodo pred dražbo objavili in se tudi lahko ogledajo v tukajšnji sodnijski registraturi.

C. kr. mestno-deleg. okrajna sodnija,
v Ljubljani, dné 7. oktobra 1881.

Dr. Dolenec.

Kdor hoče

(389—25)

slabe zobe

ohraniti, izpale nadomestiti z umetelnimi, dobi svet in pomoč pri

Ehrwerthu, zdravniku za zobe.

Št. 14.104.

(574—2)

Oznanilo.

Podpisani mestni magistrat razglašja, da se bode vsled dotičnega sklepa tukajšnjega mestnega zbora dné 19. septembra 1881 svinjski sejem, ki je bil do zdaj na obrežji pred nekdanjo sladkornico, od 1. novembra t. l. naprej ob letnih sejmihi in tržnih dneh na prostor poleg nove mestne klavnice prestavil in posihmal le tukaj vršil.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dné 4. oktobra 1881.

Župan: Laschan.

Za jesensko in zimsko saisono

dobili smo ravno kar bogato zbirko cene, modne, solidne, to- in inozemske robe za obleko, katero najtopleje priporočamo p. n. občinstvu, obetajoč največjo postrežbo in najbolj modno fačono. (535—8)

Predstojništvo „uniji krojačev“.

Cvet zoper trganje, po dr. Maliči,

je odlično najboljšo zdravilo zoper protin ter reumatizem, trganje po udih, bolečine v križi ter živcih, otokline, otrplosti in hite itd., malo časa čez se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo „cvet zoper trganje po dr. Maliči“ z zraven stajecim znamenjem; 1 steklenica 50 kr., pravega prodaja samo (335—3)

lekarna „pri samorogu“ J. pl. Trnkoczyja na Mestnem trgu št. 4 v Ljubljani.

(583) Št. 11.259.

Razglas.

(573—2)

Dné 1. novembra l. 1881 se bode nova mestna glavna klavnica odprla in javnej porabi prepustila. Da se tedaj natančni ogled živine, žive in zaklane omogoči, se v smislu sklepa mestnega zbora dné 20. julija l. 1881 očitno naznani, da je od zgoraj navedenega dneva naprej klanje goveje živine, prašičev, telet, ovac, ovnov, koz, kostrunov, jagnjet in kozličkov obrtnikom, ki se s klanjem pečajo, in tistim gostilničarjem, ki govedino in klavno živino za javni použitek koljejo, jedino in samo le v tej javnej klavnici dovoljeno. Vsa za očitno prodajo in javni použitek v ljubljanskem mestnem okrožji namenjena goveda in klavna žival sme se torej le živa v mesto upeljati.

Vsako v mesto upeljano zaklano govedo ali klavna živina, kakor tudi posamezni kosi upeljanega presnega (frišnega) mesa zgoraj omenjenih živinčev, dalje vsaka v okrožji mesta Ljubljane same zunaj nove klavnice za javni použitek zaklano govedo ali klavna živina in posamezni njeni deli, bodo se brez milosti odvezli in ako dopustljivo na korist ubožnega zaklada prodali, osebe pa, pri katerih se žival ali meso dobi, bodo po cesarskeji postavi od 20. aprila leta 1854 v denarji s 5 gld. do 100 gld. ali pa z zaporom od 1 do 20 dni kaznovane.

Zasebniki, ki za lastno domačo rabo koljejo, smejo to zunaj javne klavnice le tačas storiti, če si za vsako živinčev, ki je nameravajo zaklati, dovoljenje mestnega magistrata, katero se brezplačno dobi, preskrbé.

Teleta in prašiči smejo se le nezvezani v zato napravljenih vozéh na prodaj in za klanje v mesto vpeljati.

Plačila za porabo klavnice določi naslednji tarif.

I. Klavnina.

Od vola, bika, krave	2 gld. — kr.
„ prašiča težkega nad 20 kilogramov	80 „
„ prašiča težkega menj kakor 20 kilogramov	40 „
„ teleta	50 „
„ ovce, ovna, koze, kostruna	40 „
„ jagnjeta	10 „
„ kozlička	10 „

II. Hlevščina

na dan od jedne živali po pretečenih 24 urah.
Od goveda za dan in noč ali samo za noč 10 kr.
„ klavne živine razen kozlička 3 „

III. Vaga.

Od vola, bika, krave	20 kr.
„ prašiča	15 „
„ teleta	10 „
„ ovce, koze itd.	5 „
„ 1 do 500 kilogramov mesa, kož, loja, od vsakih 100 kilogramov	4 „
„ Od 500 kilogramov naprej od vsakih 100 kilogramov	3 „

Množina pod 100 kilogramov računati se za celih 100 kilogramov.

Tarif za porabo ledenice v klavnici ostane nespremenjen, kakor je za porabo ledenice na cesarja Jožefa trgu.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dné 19. septembra 1881.

Župan: Laschan.

Filharmoničnega društva šola trobcev.

Dné 15. oktobra t. l. začne se v godbeni šoli filharmoničnega društva v Ljubljani poučevanje v trobilih in sicer:

Flavta (učitelj g. Jos. Tvrđy);
oboa in fagot (učitelj g. Sklenar);
klarinet (učitelj g. J. J. J.);
truba, gozdni rog in surma (učitelj g. Stiaral).

Honorar znaša mesečno 1 gld. za društvene ude in njihove sorodnike, 2 gld. za neude; vender je ravnateljstvo tudi pripravljeno, ubožne učence oprostiti plačevanja honorara.

Oglašja naj se pri g. godbenem ravnatelju Nedvedu, Gosposke ulice, knežji dvor št. 14, II. nadstropje mej 1/2 l. in 1/2 uro.

V Ljubljani, dné 10. oktobra 1881.

(577—2)

Ravnateljstvo.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.